

УДК [005.745:[008:7]](100):378.4(477.83-25)ЛНУ
DOI: [http://dx.doi.org/10.30970/vas.26.2025.344–349](http://dx.doi.org/10.30970/vas.26.2025.344-349)

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ВИМІРИ ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ: ХРОНІКА НАУКОВОЇ ПОДІЇ

Мирослава ЦИГАНИК

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4337-7222>

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра театрознавства та акторської майстерності,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: myroslava.tsyhanyk@lnu.edu.ua*

Галина БІЛОВУС

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7391-4845>

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра бібліотекознавства і бібліографії,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: halyna.bilovus@lnu.edu.ua*

9–10 квітня 2024 р. у Львівському національному університеті імені Івана Франка відбулася Міжнародна наукова конференція “Ab initio: культурно-мистецькі виміри початку третього тисячоліття. До 20-річчя заснування факультету культури і мистецтв”. Вона об’єднала знаних науковців, дослідників, викладачів, аспірантів з України та з-за кордону, які обговорили широкий спектр актуальних тем мистецької освіти в класичному Університеті, вагомі наукові здобутки факультету культури і мистецтв упродовж першого двадцятиліття діяльності та окреслили перспективи подальшого розвитку.

У роботі конференції, що проводилася у змішаному (онлайн/офлайн) форматі, взяли участь представники професійних спільнот відповідної галузі, фахівці-практики, а також освітяни, які репрезентували *вітчизняні* заклади вищої освіти: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені Івана Карповича Карпенка-Карого, Харківський національний університет мистецтв імені Івана Петровича Котляревського, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Національну академію керівних кадрів культури і мистецтв (Київ), Закарпатську академію мистецтв (Ужгород), Харківську державну академію культури, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ), Таврійський національний університет імені Володимира Івановича Вернадського (Київ), Сумський державний педагогічний університет імені Антона Семеновича

Макаренка, Національний університет “Львівська політехніка”, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національну музичну академію України імені Петра Ілліча Чайковського (Київ), Одеську національну музичну академію імені Антоніни Василівни Нежданової, Львівську національну музичну академію імені Миколи Віталійовича Лисенка, Полтавський національний педагогічний університет імені Володимира Галактіоновича Короленка, Бердянський державний педагогічний університет (Запоріжжя), Київський національний університет культури і мистецтв, Запорізький національний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Українську академію друкарства (Львів) і **закордону**: Бірмінгемський університет (Стретфорд-на-Ейвоні, Великобританія), Стетсонський університет (США), Вроцлавський університет (Польща), Університет музики імені Франца Ліста (Веймар, Німеччина), Міжнародний гуманітарний університет (Будапешт, Угорщина), Жешувський університет (Польща), Університет Дебрецена (Угорщина), Університет музики і суміжних мистецтв (Відень, Австрія), Університет Лафборо (Великобританія).

Доповіді відповідної тематики представили так само працівники наукових і мистецьких установ: Національної академії мистецтв України – Інституту проблем сучасного мистецтва (Київ), Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника, бібліотеки Національного медичного університету імені Данила Галицького, обласної універсальної наукової бібліотеки, Академічного театру естрадних мініатюр “І люди, і ляльки”, Першого академічного українського театру для дітей та юнацтва, Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької (усі – Львів), а також Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти (Київ).

Під час урочистого відкриття учасників і гостей привітали: в. о. декана факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка Мирослава Циганик, ректор Університету, член-кореспондент НАН України, професор Володимир Мельник, директор Шекспірівського інституту у Стретфорді на Ейвоні, професор шекспірознавства Бірмінгемського університету Майкл Добсон, доцент університетів Стретсонського та Львівського національного імені Івана Франка – Мейгіл Фавлер, завідувач кафедри теорії виховання і опіки Інституту педагогіки Жешувського університету, професор Гжегож Гжибек, завідувач кафедри театрознавства Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карповича Карпенка-Карого, професор Наталія Владимірова, директор бібліотеки Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького Марта Надрага.

Учасники наукового форуму взяли участь у пленарному та секційному засіданнях. Під час пленарного засідання доповідачі ювілейної конференції презентували різноаспектні наукові дослідження. Зокрема, доктор наук, голова кафедри ЮНЕСКО з міжкультурних музичних досліджень Університету музики імені Франца Ліста (Веймар, Німеччина), професор **Тьяго де Олівейра Пінту** виголосив доповідь “Слухаючи інших – як нематеріальна культурна спадщина допомагає пізнавати світ”. Учений зупинився на двох важливих

конвенціях ЮНЕСКО, що стосуються культурної спадщини та її збереження. Одна з них (1972) має відношення переважно до матеріальної спадщини, тоді як інша (2003) належить до нематеріальної культури людства. У доповіді було наведено конкретні приклади нематеріальної культурної спадщини – мови, фольклору, традицій, звичаїв, обрядів, знань, що передаються від покоління до покоління, також виконавського мистецтва: акторської гри, співу, танців, зокрема музики, що відіграє одну з найважливіших ролей у творенні культури кожного народу. Як значущий концепт нематеріальної спадщини, музика водночас репрезентує історію конкретного народу та є живою традицією, що розвивається. Відтак зберігання та значимість нематеріальної спадщини є її важливими цінностями. Відомо, що музична спадщина втілена у документах, матеріалах, переважна більшість яких – під охороною конвенції 1972 р. та програми “Пам’ять світу”, а також у живому виконанні представників різних культур. 60 % цієї спадщини людства сьогодні перебуває під охороною ЮНЕСКО, що є важливим для збереження культурного розмаїття в умовах постійної глобалізації.

У режимі онлайн із Польщі взяв участь доцент кафедри теорії культури та сценічного мистецтва Вроцлавського університету **Пьотр Рудзкі**, який ознайомив присутніх із результатами дослідження на тему “До історії театру у Львові: невідомий документ з дозволом на постанову п’єси Юліуша Словацького “Кордіан” у 1900 р., виданий Поліцейським управлінням у Львові”. На підставі аналізу новознайденого документа вчений презентував науково обґрунтоване ствердження права на здійснення сценічної постановки у Міському театрі Львова (Teatr Miejskim we Lwowie) початку XX ст. одного із найвидатніших літературних досягнень Юліуша Словацького – п’єси “Кордіан”, яка посідає особливе місце в каноні польської літератури. У доповіді науковця йшлося про документи, які раніше в науковій літературі не публікували та не обговорювали. У листах графа Скарбека вказано частини, які потрібно вирізати з драми “Кордіан”. Науковець розглянув тривалий період спільної польсько-української історії театру.

З ґрунтовною доповіддю “Театр San Cassiano в історії опери” виступив на конференції професор кафедри музикознавства та хорового мистецтва Львівського національного університету імені Івана Франка **Юрій Чекан**. Він зосередився на історії появи першого загальнодоступного оперного театру San Cassiano у Венеції (1637), розповівши про мистецтво проектування та спорудження театральної будівлі (сцени, глядацької зали, лож), що стала в майбутньому архітектурним прототипом не лише оперних театрів Італії, а й усієї Європи. Зокрема, серед венеційських театрів XVII ст. на San Cassiano орієнтувались загальнодоступні театри SS Giovanni e Paolo (1638), Novissimo (1640), San Moise (1640), San Giovanni Crisostomo (1678); за межами Венеції – Teatro Falcone (Генуя, 1652) та Teatro Tordinona (Рим, 1671). Окрему увагу Ю. Чекан приділив відкриттю театру San Cassiano прем’єрою опери “Андромеда” Франческо Манелі на лібрето Бенедето Ферарі. Учений наголосив також на знаковій ролі в оперно-театральній історії власників театру – братів Франческо та Еторе Тронів – динамічності поширення загальнодоступної

опери країнами Європи та її утвердження як першого концепційного жанру Новоевропейської музики.

З особливим зацікавленням аудиторія сприйняла доповідь “Українська театральна шекспіріана в наукових студіях, житті і креативних проєктах Майї Гарбузюк: масштаб особистості в контексті часу”, з якою виступила доктор філологічних наук, професор Запорізького національного університету, академік АН ВШ України **Наталія Торкут**. Вона окреслила театрознавчий доробок Майї Володимирівни Гарбузюк (06.05.1965–14.08.2023) – доктора мистецтвознавства, професора кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка, автора концепції видання й відповідального, а згодом головного редактора українського театрознавчого часопису “Просценіум”, члена Спільки театральних діячів України, лауреата премії в галузі театрознавства та театральної критики. Особливу увагу Наталія Торкут присвятила діяльності М. В. Гарбузюк як почесної старшої наукової співробітниці Шекспірівського інституту Бірмінгемського університету, висвітливши її участь у численних шекспірознавчих проєктах: щорічному Всеукраїнському шекспірознавчому конкурсі дослідницьких і креативних проєктів імені Віталія Кейса, щорічному міжнародному проєкті “Дні Шекспіра в Україні”, міжнародних наукових конференціях, театральних фестивалях, започаткуванні віртуального біалінгвального музею, присвяченого ювілею прапрем’єри українського “Гамлета” (2023) тощо. Доповідач детально охарактеризувала перше дисертаційне дослідження М. В. Гарбузюк “Сценічні прочитання трагедії “Гамлет” В. Шекспіра” у львівських театрах (1796–1997)” (Київ, 2007), у якому висвітлено історію постановок трагедії про Данського принца на львівських професійних сценах, окреслено хронологічну ретроспективу вистав в Австрії, Польщі та Україні, їх взаємовпливів на розвиток національного театального мистецтва. Детально проаналізувавши історіографію української театальної шекспіріани, науковець наголосила на незаперечній теоретико-методологічній важливості як дисертаційного дослідження, так і подальших наукових студій М. В. Гарбузюк у царині шекспірознавства. Відзначила вона також вплив ідей театрознавця М. В. Гарбузюк на розвиток української театальної шекспіріани ХХІ ст. та вагомий внесок у світове шекспірознавство.

У центрі уваги була доповідь доктора мистецтвознавства, професора, завідувача кафедри історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України **Любові Кияновської** про роль слова в інтерпретації музики в сучасній культурно-мистецькій інфраструктурі. Зокрема, вона проаналізувала його освітню, популяризаторську, мистецтвознавчу та критичну функції, наголосивши на важливості у міждисциплінарних зв’язках. Дослідниця детально розповіла про взаємодію музики з іншими видами мистецтва: театром, кінематографом, літературою, візуальними формами, що створює синтез значного пласту національної культури. Знаний український музикознавець констатувала, що роль тексту в музичному просторі лише зростає, постаючи як необхідний інструмент для взаємодії з виконавцями, науковцями та слухачами. Л. Кияновська наголосила також на важливості й

продуктивності текстового супроводу для осмислення, популяризації та збереження музичного мистецтва. Учена розкрила сутність та зміст слова в контексті музики, що є не лише описом чи коментарем, а й важливим фактором у її розвитку і сприяє збереженню, популяризації та осмисленню мистецтва, допомагаючи йому інтегруватися в сучасну культурну інфраструктуру.

Діяльності видатних архівістів Ореста Мацюка та Ярослава Дашкевича присвятив свою доповідь історик, археограф, директор Львівської обласної універсальної наукової бібліотеки **Іван Сварник**. Під час виступу на пленарному засіданні науковець охарактеризував архівний та архівознавчий доробок видатних представників науки і культури, подав відомості про спеціальні публікації львівських істориків-архівістів, висвітлив питання спільної праці із ученими на різних етапах його професійної діяльності. Велику частину доповіді І. Сварник присвятив співпраці з відомим львівським істориком-архівістом, краєзнавцем і багатолітнім директором Центрального державного історичного архіву України у Львові О. Я. Мацюком (1932–1999). Доповідач розповів про дослідження науковця, присвячені історії паперу, українського друкарства та джерелознавства. З дослідницькими зацікавленнями визначного українського історика-архівіста О. Я. Мацюка тематично пов'язані й окремі наукові розвідки Я. Р. Дашкевича (1926–2010) – видатного мислителя сучасності, історика та сходознавця. З ним І. Сварник зустрівся в Історичному архіві 1975 р., коли почав працювати молодшим науковим співробітником, і він орієнтував молодих архівістів на документальність науки, її інформаційну основу, а також сприяв відновленню археографічних і джерелознавчих досліджень. Відзначаючи потужність наукового потенціалу обидвох учених, І. Сварник наголосив на засадничих принципах архівних студій, дослідницька траєкторія яких триває.

Після пленарного засідання Міжнародної наукової конференції “Ab initio: культурно-мистецькі виміри початку третього тисячоліття” робота тривала в секціях “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: традиції та інновації”, “Менеджмент соціокультурної діяльності у викликах сучасної доби”, “Музикологія та виконавство: фундаментальні аспекти взаємодії”, “Музичне мистецтво та педагогіка в освітньому просторі України”, “Театральна педагогіка вищої школи: історія, методологія, практика”, “Проблематика та перспективи розвитку хореології в Україні та світі: мистецтвознавчий дискурс”.

Роботу секційних засідань спрямовано на різнобічні аспекти діяльності факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка, внесок визначних постатей української культури у заснування й розвиток факультету, підсумки його першого двадцятиліття. У межах роботи секцій “Театральна педагогіка вищої школи: історія, методологія, практика” й “Інформаційна, бібліотечна та архівна справа: традиції та інновації” розглянуто етапи становлення й функціонування перших кафедр факультету: театрознавства та акторської майстерності, а також бібліотекознавства і бібліографії з нагоди їхнього 25-річного ювілею. Описано тенденції розвитку сценічного мистецтва і театральної критики, теоретико-методологічні питання театральної педагогіки вищої школи, науково-видавничі здобутки, творчі

проекти й міжнародну співпрацю кафедри театрознавства та акторської майстерності; розглянуто питання впровадження інноваційних технологій і новітніх практик у бібліотечну діяльність, суспільних викликів і освітніх трендів у бібліотечній професіології з урахуванням європейського досвіду підготовки інформаційних фахівців, програми архівування в університетах України на сучасному етапі, перспективні напрями розвитку інформаційно-бібліотечної галузі загалом.

Під час засідання секції “Менеджмент соціокультурної діяльності у викликах сучасної доби” учасники конференції заслухали доповіді, присвячені ролі креативних індустрій як засобу модернізації культури, їх місцю у сучасному українському суспільстві, функціям соціокультурної діяльності в освітній галузі. Свої виступи доповідачі присвятили також питанням внеску креативних індустрій в економічний розвиток України, насамперед у післявоєнну відбудову її економіки, новітні напрями вдосконалення державної політики у сфері культури.

Значну увагу доповідачі наукового зібрання приділили різноаспектним дослідженням музичного мистецтва (секція “Музичне мистецтво та педагогіка в освітньому просторі України”) й хорового виконавства (секція “Музикологія та виконавство: фундаментальні аспекти взаємодії”), серед яких – вектори розвитку музикології у Львівському університеті, творчість хорових колективів, сучасні форми концертно-хорової практики, основні чинники вокальної культури сьогодення, тенденції розвитку сучасної фортепіанної педагогіки, перспективи вдосконалення музичного мистецтва в освітньому просторі України, моделі музичних взаємодій та ін.

Тематичний спектр доповідей наукового форуму охоплював питання хореографічного мистецтва (секція “Проблематика та перспективи розвитку хореології в Україні та світі: мистецтвознавчий дискурс”): історія становлення хореології в Україні, перспективи її розвитку як міждисциплінарної науки, формування напрямів, шкіл та осередків хореографічного мистецтва на сучасному етапі, внесок видатних майстрів танцю у зростання української національної культури.

Разом із цим, під час конференції йшлося про такі важливі проблеми сьогодення, як питання національно-культурної ідентичності й збереження її в умовах війни, своєчасне реагування на динамізм і трансформації культури і мистецтва в контексті євроінтеграції. Також були розглянуті питання європейського досвіду міждисциплінарної підготовки фахівців культурно-мистецької галузі, модернізації теоретичних і практичних аспектів розвитку факультету культури і мистецтв на сучасному етапі.

Загалом Міжнародна наукова конференція “Ab initio: культурно-мистецькі виміри початку третього тисячоліття. До 20-річчя заснування факультету культури і мистецтв” засвідчила високий професійний рівень, постійне прагнення його вдосконалювати, а також рушійну силу до подальших тематично розмаїтих досліджень.

Матеріали надійшли до редколегії 11.02.2025

Прийняті до друку 28.04.2025